

Ontharding

Ontharden zorgt voor meer ruimte voor natuur en voedselproductie, minder wateroverlast, koelere steden, grotere biodiversiteit, gezondere lucht en een beter klimaat. Zo zetten we een stap naar een klimaatrobuuster en leefbaarder Vlaanderen.

VILVOORDE

FREDERIKBEYENS

Patrick Willems, professor hydrologie KU Leuven: "Elke nieuwe wijk zonder waterbuffer of nieuw plein zonder groen is een gemiste kans."

"Zonder maatregelen zal het aantal extreme droogteperiodes en overstromingen toenemen. Mogelijk 5 tot 10 keer zo vaak tegen 2100." Dat zegt Patrick Willems, professor hydrologie aan de KU Leuven. "In plaats van water af te voeren, moeten we het zo veel mogelijk vasthouden."

'Geen druppel regenwater mag verloren gaan'

interview

Welke problemen heeft Vlaanderen met water?

"Door de klimaatverandering krijgt onze regio vaker te maken met lange droge periodes, maar ook met intensere regenval. Vlaanderen is erg kwetsbaar voor beide evoluties. Ons gebied behoort tot de regio's met 'extremely high water stress', zo stelde het World Resources Institute afgelopen zomer."

Hoe komt dat?

"Het heeft vooral te maken met onze hoge bevolkingsdichtheid. Door de sterke urbanisatiegraad is een groot deel (16%) van het Vlaamse oppervlak verhard met beton, asfalt, klinkers, enz. In de jaren 70 was dat maar 4%. In landelijk gebied is er bovendien veel drainage. Sinds het midden van de vorige eeuw werd drie kwart van de gebieden die van nature nat zijn, drooggelegd. Dat zorgt ervoor dat veel regenwater snel afloopt naar rioleringen en waterlopen. Zo is er een hoge kans op overstroming, maar we spelen zo ook veel water kwijt dat niet meer beschikbaar is in de droge periodes."

Is men zich genoeg bewust van het probleem?

"De laatste jaren is het draagvlak voor de problematiek rond de klimaatevolutie en -kwetsbaarheid sterk gegroeid. Mensen beginnen het

ook zelf te ondervinden. De Vlaamse Regering heeft een jaar geleden bijna een half miljard euro vrijgemaakt voor de 'Blue Deal', een plan om de droogteproblematiek en waterschaarste structureel aan te pakken. Maar de overheid kan het niet alleen oplossen, het is een gedeelde verantwoordelijkheid waar ook de lokale besturen, de landbouwsector, de industrie, de natuursector, zelfs elke burger aan moet bijdragen. Het vraagt een mindshift van iedereen."

Hoe kunnen we de situatie verbeteren?

"We zullen ons aan die nieuwe realiteit moeten aanpassen. Hoe we dat best kunnen doen, is bekend: ontharden, regenwater bufferen en laten infiltreren in de ondergrond, meer water hergebruiken en een betere dooradering van groengebieden en water in het landschap (het 'groenblauwe netwerk'). Dat kan via een gemeentelijk hemelwaterplan, dat niet alleen overstromingsrisico's beperkt, maar ook droogterisico's en hittestress aanpakt. De geïntegreerde – en daardoor kostenbesparende – aanpak van die drie problemen gebeurt in een klimaatadaptatieplan. Daarvoor heeft de Vlaamse overheid een centrale verantwoordelijkheid via investeringen in duurzame infrastructuur en slimme technologieën, door doordacht ruimtebeleid, sensibilisering en gedragssturing. Maar ook lokale overheden en andere

actoren moeten droogte, hitte en wateroverlast aanpakken. Elke lokale overheid zou in haar meerjarenplan een klimaat(adaptatie) budget moeten inschrijven, zodat plannen uitgevoerd kunnen worden."

Welke tips geef je graag mee?

"Bij elk nieuw bouw- en planingsproject pas je best de principes van duurzaam waterbeheer toe door hemelwaterneutraal te bouwen. Het doel moet zijn om geen druppel regenwater meer naar de riolering te laten lopen, tenzij het echt moet om wateroverlast te vermijden. Bij de aanleg van nieuwe wegen, wijken en pleinen zou je steeds de afweging moeten maken: hoeveel water moeten we bufferen in plaats van naar de riolering af te leiden? Waar kunnen we opvangbekkens (zogenaamde wadi's) aanleggen of plantsoenen? Moeten we dat plein wel verharden? 'Groenblauwe' oplossingen helpen de impact van de klimaatverandering op te vangen, maar zorgen ook voor een aangenamere woonomgeving, meer biodiversiteit, een betere luchtkwaliteit en uitnodigende ontmoetingsplekken. Een win-win dus."

Meer info

Kijk op blauwgroenvlaanderen.be voor inspirerende voorbeeldprojecten.

Vilvoorde vergroot leefbaarheid en biodiversiteit met groen buurtplein

Het Wilgenplein in Vilvoorde was vroeger een klassiek plein met rondom vier straten voor gemotoriseerd verkeer. Recent werd het heringericht tot een uitnodigende groene oase met speels reliëf in verschillende materialen, zitbanken, speeltuigen, schaduwplekken, bloembedden en 'wadi's' voor de infiltratie van regenwater.

"We passen al een tijdje systematisch de verkeerscirculatie van verschillende buurten aan. Zo willen we Vilvoorde veiliger en tegelijk meer leefbaar maken voor voetgangers en fietsers", zegt Audrey Merckaert, diensthoofd openbaar domein en mobiliteit. "Zo ook in de buurt van de Wilgenstraat, waar verschillende scholen, een kinderkribbe en een jeugdbeweging liggen. Daar hebben we twee van de vier straten 'geknipt', zodat gemotoriseerd verkeer deze wegen niet meer kan gebruiken. We proberen een aanpassing in het verkeerscirculatieplan altijd te combineren met vergroening en de inrichting van uitnodigende buurtpleinen. We merken dat het draagvlak voor de circulatie-aanpassingen dan ook veel groter is. Het vernieuwde Wilgenplein is zo een groene ontmoetingsplek geworden."

FOTO: VILVOORDE

Grasdallen duiden subtiele looplijnen aan voor voetgangers. De uitgebroken stoeptegels zijn gerecupereerd als zitmuurtje.

FOTO: VILVOORDE

Dankzij de wadi's (onverharde opvangbekkens voor regenwater) kan het regenwater op het plein maximaal infiltreren.

FOTO: VILVOORDE

Een organisch aangelegd fietspad in asfalt doorkruist het plein voor fietscomfort.

Looplijnen in grasdallen

Door de knips is een groot deel van het asfalt langs twee zijdes van de Wilgenstraat uitgebroken. Audrey Merckaert: "Een smal stuk asfalt is bewaard als een slingerend fietspad over het plein. Zo blijft het fietsvriendelijk en konden we wat kosten besparen. De stoeptegels zijn wel helemaal uitgebroken en hergebruikt als zitmuren. Dwars over het plein liggen nu ook verschillende looplijnen in grasdallen voor de voetgangers." Barbara de Bakker, schepen van mobiliteit, ruimtelijke ordening, milieu en natuur: "Het grootste deel van het plein bestaat uit groen. Er zijn bomen verplant en extra aangelegd. Samen met de wilde bloemenperken vergroot dat de biodiversiteit. Rond het plein zijn de boordstenen weggehaald zodat het regenwater beter kan infiltreren. Er werden ook verschillende wadi's aangelegd, dat zijn opvangbekkens voor water zodat het regenwater in de bodem kan trekken. Als de wadi overstroomt, gaat het water alsnog via waterslikkers naar de rioleering. Rond de wadi zijn moerasplanten aangeplant. Veel meer dan vroeger nodigt het plein nu uit om te zitten en een babbeltje te slaan. Ook kinderen kunnen ravotten en spelen."

Meer groen en ontharding

De herinrichting van het Wilgenplein kostte in totaal 85.000 euro. Het project 'Operatie Perforatie' van Aquafin en het Infopunt Publieke Ruimte subsidieerden daarvan 16.000 euro. "Het is een belangrijk vergroenings- en onthardingsproject dat bovendien veel goede reacties krijgt en smaakt naar meer", zegt schepen De Bakker. "In Vilvoorde kampen we immers met extreem veel verharding. Dichtbevolkte steden zoals Vilvoorde tellen de helft meer hittegolfdagen per jaar dan de gemiddelde Vlaamse gemeente. Bij ons brengen Brussel en de ring ook nog extra hittestress met zich mee. De Wilgenstraat is nu een buurtplein geworden, een kleine groene oase die zorgt voor verkoeling waar de droogte minder kans krijgt. Ontharding is een bijzonder zware uitdaging, en niet gemakkelijk te realiseren. Maar bij elk nieuw herinrichtingsproject hebben we ondertussen wel de reflex om te vergroenen en te ontharden waar het kan", aldus De Bakker. "Niet alleen de tijdsgeest is hierin geëvolueerd, maar ook het gamma aan producten", vult diensthoofd Merckaert aan. "Dat is vandaag zo uitgebreid dat je veel creatiever kan zijn bij groene herinrichtingsprojecten dan pakweg 10 jaar geleden."

Wetteren onthardt met groene open ruimte

De nieuwe kerktuin in Wetteren zorgt voor meer open ruimte in het centrum en vormt tegelijk een groene verbinding.

Rond de Sint-Gertrudiskerk op de Markt in het centrum realiseerde Wetteren met een nieuwe kerktuin een ontharde open ruimte met veel groen. Enkel waar het nodig is voor de toegankelijkheid werd nog verharding voorzien. Om voldoende open ruimte voor dit project vrij te maken, kocht het stadsbestuur een oud appartementsgebouw vlakbij de kerk op en brak het af. De nieuwe kerktuin is de ontbrekende schakel in het blauwgroene netwerk tussen de Markt, het nieuwe gemeentehuis en de nieuwe Scheldebrug. Het regenwater van het dak van de kerk wordt opgevangen voor hergebruik, gebufferd in een infiltratievoorziening en zo nodig afgevoerd naar de regenwaterriolering.

Hoogteverschil

De nieuw aangelegde groenzone bestaat uit verschillende terrassen met grasvelden en vaste planten, een trappenpartij en een wandelpad. Ze overbruggen het hoogteverschil tussen de Schelde en Markt. Ondanks het hoogteverschil is getracht om de kerktuin zo toegankelijk mogelijk te maken. De muurtjes van het onderste gedeelte sluiten immers drempelloos aan op het voetpad langs de Marktdreef, waardoor de

onderste en de bovenste terrassen ook toegankelijk zijn voor personen met een verminderde mobiliteit.

Wetteren breekt uit!

Het onthardingsproject op de Markt van Wetteren is een van de proeftuinen van

'Vlaanderen breekt uit!' van het Departement Omgeving. Door deelname aan de projectoproep verbond Wetteren zich ertoe om de afname van de verharde oppervlakte gedurende tien jaar in stand te houden. In ruil ontving de gemeente 250.000 euro subsidies en een brede overkoepelende begeleiding.

Groene terrassen en trappen vangen het hoogteverschil op de groene verbindingsweg tussen de Markt en de Schelde op. Dankzij de verharde strook naast de kerk is de verbinding ook toegankelijk voor mensen met een verminderde mobiliteit.

FOTO: KOEN MOELANTS, OMGEVING CVBA

VLAANDEREN Breekt Uit

Om het probleem van verharding aan te pakken, lanceerde het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid het programma 'Vlaanderen breekt uit'. Via projecten en proeftuinen onderzoekt dit programma hoe de Vlaamse overheid ontharding kan stimuleren en faciliteren.

44 proefprojecten

Binnen het programma 'Vlaanderen breekt uit' zijn er verspreid over heel Vlaanderen 44 proeftuinen ontharding ingericht. Ze komen voort uit

twee projectoproepen en zijn een eerste stap richting de ontharding van Vlaanderen. Het project op de markt in Wetteren (zie boven) is een van deze proeftuinen.

[Meer inspirerende voorbeelden](https://omgeving.vlaanderen.be/proeftuinen) van proeftuinen vind je op omgeving.vlaanderen.be/proeftuinen. De lessen die getrokken zijn uit het traject 'proeftuinen ontharding' zijn verzameld in een werkboek. Dat kan je downloaden op omgeving.vlaanderen.be/werkboek-en-onthardingsfora.

Re-move: waar een wil en een plan is, kan een weg weg

Ook het project Re-move behoort tot de 44 proeftuinen. Het lokale wegennet heeft in Vlaanderen het grootste aandeel in de verharding. Vandaag is het gemeentelijk wegennet in Vlaanderen zo'n 67.000 km lang. Dit cijfer neemt nog gemiddeld met 1 km per jaar per

gemeente toe. Het project 'Re-move: waar een wil en een plan is, kan een weg weg' onderzoekt hoe we die groei kunnen stoppen en zelfs terugdraaien. Lokale wegen gericht afkoppelen van het autowegennet door ze te ontharden weert sluipverkeer, stimuleert duurzame verplaatsingswijzen, herstelt het landschap en zorgt voor een betere waterinfiltratie. Re-move onderzoekt in verschillende gemeenten en steden waar onthardingspotentieel aanwezig is. Re-move past het onderzoek toe in pilotgemeente Mechelen en test de ontharding van wegen uit in pilotcases. Doel is om tot een bruikbare methodiek komen voor alle gemeenten in Vlaanderen die op termijn ingebed kan worden in de dagelijkse werking van lokale overheden.

[Meer info](https://omgeving.vlaanderen.be/re-move-waar-een-wil-en-een-plan-is-kan-een-weg-weg) over Re-move vind je op omgeving.vlaanderen.be/re-move-waar-een-wil-en-een-plan-is-kan-een-weg-weg.

Waterdoorlatend asfalt op carpoolparking AWV

Op 22 oktober opende de nieuwe carpoolparking van het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) langs de E17 in Kruisem. Omdat de parking in overstromingsgevoelig gebied ligt, is er veel aandacht besteed aan de waterhuishouding.

Met 157 nieuwe staanplaatsen, tientallen fietsplaatsen, een apart busperron en laadpalen voor elektrische wagens zal de nieuwe carpoolparking in Kruisem combimobiliteit en duurzame verplaatsingen bevorderen. En die duurzaamheid is doorgetrokken in de aanleg van de parking. Door het innovatief materiaalgebruik en de combinatie van waterbufferende en waterdoorlatende technieken weet AWV het effect van de verharding op de waterhuishouding te neutraliseren en wordt al het water op dit overstromingsgevoelig terrein zelf opgevangen en verwerkt.

Eisenpakket scherper stellen

De parking in Kruisem is een eerste test van waterdoorlatend asfalt op openbaar terrein. Dit proefproject stelt AWV in staat om het eisenpakket rond waterdoorlatend asfalt scherper te stellen, zodat het in de toekomst vaker kan worden ingezet. Bijvoorbeeld bij fietspaden en parkings kan dit type asfalt ervoor zorgen dat regenwater niet langer meteen naar de afwatering vloeit, maar infiltreert of tijdelijk gebufferd wordt.

Een kort overzicht van de maatregelen vind je in het gelijknamige artikel op mobieltvlaanderen.be/overheden (bij Mobiliteitsbrief 223).

302 gevaarlijke punten langs gewestwegen

In 2021 zijn er 302 gevaarlijke punten langs Vlaamse gewestwegen. Sinds 2018 houdt Vlaanderen een dynamische lijst bij met gevaarlijke punten die ze jaarlijks op basis van ongevallencijfers updateert. Op die manier kunnen de gevaarlijke punten langs gewestwegen sneller worden aangepakt. Het stijgend aantal dodelijke verkeersslachtoffers sinds 2018 – en in het bijzonder het aandeel voetgangers en fietsers daarin – zorgt logischerwijs voor een aangroei van het aantal punten op de dynamische lijst. De meeste punten bevinden zich in de provincies Antwerpen (134), Oost-Vlaanderen (78) en Limburg (35). De Vlaamse overheid bekijkt nu welke punten versneld kunnen aangepakt worden. Dat gebeurt binnen de bestuurlijke aanpak Mobiliteit Innovatief Aanpakken (MIA) waarmee Vlaams minister Lydia Peeters de verkeersveiligheid efficiënt en proactief wil verhogen. Die bestuursvisie focust op eenvoud, versnelde output, inspraak en een bottom-up benadering binnen een regelluw kader.

Meer info over de gevaarlijke punten langs gewestwegen vind je via www.vlaanderen.be/gevaarlijke-punten.

Eerste fietsdeals van De Grote Versnelling

De Grote Versnelling, een ambitieuze samenwerking tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke actoren, ging 6 maanden geleden van start.

Een overzicht van de eerste fietsdeals en de samenwerkende partners:

- Fietsers kunnen sinds kort via een nieuwe app hinder op hun routes melden via de VRT verkeersinformatie (fietsdeal Fietsersbond – VRT – Anyways – HYP3).
- In Lier werd een fietskoerierdienst opgestart (fietsdeal Werkmaat vzw, Stad Lier, OCMW Lier, Urbike).
- Bike for Life was een succes in aanloop naar het WK Wielrennen (fietsdeal Fietsersbond – Sport Vlaanderen – Provincie West-Vlaanderen – VVSG – Slim naar Antwerpen – VOKA – UNIZO – Organisatiecomité WK Wielrennen – Departement MOW).
- In de WK-steden werden bordjes geplaatst die fietsers ook op weg naar hun werk kennis lieten maken met aangename en veilige recreatieve fietsroutes (fietsdeal WK-steden – Fietsersbond).
- Het project kleuterfietsen wordt over Vlaanderen uitgedragen (fietsdeal lokale politietoez Hamme-Waasmunster – VSV – Mوبiel21).

Nieuwe fietsdeals als 'Coalitie van 30' en 'lederen op de fiets' zullen dit najaar opstarten. Daarnaast worden kenniscafés voorbereid en op 10 december 2021 gaat het Fietsforum voor het eerst live in Antwerpen.

Interesse? Ideeën? Voorstellen? Surf naar www.degroteversnelling.be of stuur een mail naar info@degroteversnelling.be.

Nieuw: visienota fietssnelwegen en fietsen in stationsomgevingen

Welk soort voorrang kennen we toe aan fietsers op fietssnelwegen in stationsomgevingen? Moeten trappers er absolute voorrang krijgen op andere verkeersdeelnemers, zelfs op voetgangers? Of juist niet? Op deze en andere vragen gaat de visienota 'fietssnelwegen en fietsen in stationsomgevingen' dieper in. De nota bevat ook een aantal principes en aandachtspunten voor het ontwerp van fietsinfrastructuur in stationsomgevingen.

Het idee voor de visienota ontstond na een studiedag/workshop die het Departement MOW en de provincies vorig jaar organiseerden en waaraan meer dan 50 mobiliteitsprofessionals deelnamen uit 21 verschillende organisaties. De belangrijkste gezamenlijke inzichten werden in de nota opgenomen. De visienota is een samenwerking van de NMBS, Infrabel/TUC-rail, alle Vlaamse provincies, het Agentschap Wegen en Verkeer, De Lijn, Fietsberaad Vlaanderen en de afdeling Beleid van het Departement MOW.

Download de visienota op www.vlaanderen.be/publicaties/visienota-fietssnelwegen-en-fietsen-in-stationsomgevingen.

Agenda

Deze data zijn afhankelijk van de coronamaatregelen. Check online voor de laatste stand van zaken.

november

- 16 Infomoment gemachtigd opzichters
- 23 Excursie stadsvernieuwingsprojecten Kortrijk
- 23 Save the date: Staten-Generaal voor de Verkeersveiligheid 2021
- 24 Excursie stadsvernieuwingsprojecten Brussel
- 24 Studiedag de bereikbare stad
- 25 Oprissing van de wegcode
- 25 Webinar: Taxidecreet, het taxibesluit en de werking van Centaurus2020
- 30 Infomoment Robuust wegennet (Mechelen)
- 30 Inspiratiedag 'Jeugdriendelijke leefbare buurten'

december

- 2 Infomoment Robuust wegennetwerk (Hasselt)
- 2 Naar een nieuw ontwerp voor veilig verkeer
- 6, 16 Sturen met een integraal parkeerbeleid
- 7 Infomoment gemachtigd opzichters
- 7 MaaS-congres
- 8 Infomoment Robuust wegennetwerk (Gent)
- 13 Kwaliteitstoets van ontwerpplannen voor alle weggebruikers

Zie ook de agenda op www.mobieltvlaanderen.be/overheden.

Mobiliteitsbrief is er ook als e-zine. Abonnees op het e-zine krijgen de Mobiliteitsbrief digitaal in hun persoonlijke mailbox. Je kunt voor de papieren en/of digitale versie gratis in- en uitschrijven via www.mobieltvlaanderen.be/overheden/mobbrief-inschrijving.php. Op deze website vind je ook alle Mobiliteitsbrieven terug en meer informatie over het lokaal mobiliteitsbeleid. Voor suggesties en vragen over deze publicatie of je abonnement kun je mailen naar info@mobiliiteitsbrief.be. Voor meer informatie over privacy verwijzen wij naar de privacy policy van de Vlaamse overheid: <https://departement-mow.vlaanderen.be/nl/privacyverklaring>